

## Godt om medisinsens tvetydige fremskritt

Skydsgaard MA.

### Ole Bang og en brydningstid i dansk medicin

335 s, tab, ill. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 2006. Pris DKK 348 ISBN 87-7934-228-0



Denne solide og gjennomarbeidede biografien over en av Danmarks fremste leger på 1800-tallet er basert på legen og medisinhistorikeren Morten A. Skydsgaards doktoravhandling. Det er liten tvil om at Ole Bangs levetid

(1788–1877) representerte en av de mest gjennomgripende medisinske brytningsperiodene noensinne. Hans innflytelse var på det største rundt 1850, han pleiet omgang med kongelige og ble mot slutten av sitt liv landets høyest dekorerte lege. Da hadde han allerede mistet mesteparten av sin faglige autoritet og ble oppfattet som en reaksjonær kraft. Erttertiden har vært hard mot Ole Bang. I 1880-årene ble han karakterisert som «mer genial Praktiker end egentlig Videnskabsmand».

Bangs ry var basert på den kliniske legevitenskapen, altså erfaringer og iakttagelser ved sykesengen, og han mente nye teorier måtte vise sin verdi der, slik den hippokratiske læren hadde gjort det i to tusen år. Han hadde et sterkt forhold til naturens legende kraft og holdt i det lengste fast ved humoralpatologiske prinsipper.

Ved å gå dypt inn i de medisinske debattene rundt midten av 1800-tallet viser Skydsgaard at opphavsmyster og heltehistorier ofte er nettopp det. De lineære fortellingene om legekunstens suksesser fortøner seg gjerne mer problematiske og mindre entydige jo nærmere dem man kommer. Det er bokens store styrke at den viser frem dette, men samtidig en svakhet at diskursene i litt for liten grad blir perspektivert.

Bakteriologiens og laboratoriemedisinens grunnleggende paradigmeskifte åpnet ikke bare veien for nye medisinske forståelsesformer og behandlingsmåter, men omdefinerte også langt på vei vitenskapsbegrepene. Slik handler ikke denne beretningen bare om en umåtelig innflytelsesrik leges manglende evne og vilje til å følge med i utviklingen av faget, men like mye om skiftende hegemonier og konstruksjon av kunnskap. Det er synd at Morten Skydsgaard ikke synliggjør dette problemfeltet mer tydelig. Men vi får likevel et innsiktsfullt bilde av prosesser fulle av motsetninger og motstand – og et godt innblikk i at det knapt nok finnes medisinske felter

som ikke rommer kontroverser, blindspor og motsigelser.

Det var først og fremst tyfoidfeber, kolera og barsefieber Ole Bangs kamper sto om, men også bakteriologien og laboratoriemedisinen. Det var slag han var dømt til å tape. Men hans rolle i 1800-tallets medisinske moderniseringsprosess var tvetydig. Han innførte stetoskopet i dansk klinisk praksis i 1823, men nektet selv i 1840-årene å bruke det. Bangs skepsis synes altså ikke å ha omfattet sanseoverskridende apparater, men bruken av dem, og han argumenterte for at blind tiltro til mikroskopets muligheter kunne føre til skjebnesvangert gale kreftdiagnoser der legens erfarne hender kunne ha ledet til bedre resultater.

Skydsgaards bok er verdifull. Ikke minst fordi den bidrar til, som han selv påpeker, at medisinhistorien kan «forhindre en forblændelse af den nutidige lægevidenskab». Den anbefales.

### Ole Georg Moseng

Institutt for sykepleievitenskap og helsefag Universitetet i Oslo

## Kriminalisering av sexkjøp

Jessen L.

### Det ideelle offer

Andre tekster om prostitusjon. 365 s Oslo: Koloritt forlag, 2007. Pris NOK 298 ISBN 978-82-92395-42-4



Redaktøren, Liv Jessen, er utdannet sosionom og en ivrig debattant i mediene på bakgrunn av 23 års erfaring ved Pro Sentret – et norsk kompetansesenter for prostitusjon – som hun nå leder. Hun er en varm motstander av krimi-

minalisering av sexkjøp. I Norge har vi lenge hatt lovforbud mot kjøp av seksuelle tjenester fra mindreårige, men regjeringen ønsker nå en lovutvidelse slik at forbudet skal gjelde kjøp også fra voksne, i samsvar med blant annet svensk lovgivning. Dette er et ledd i bekjempelsen av prostitusjon og menneskehandel.

Jessen bekjenner i forordet at hun tidligere hadde en enkel «radikalfeministisk» forståelse av prostitusjon. Da trodde hun at jobben besto i å «frelse de stakkars horene». Nå vil hun heller frelse leseren for sitt syn: Kriminalisering er et onde! Hennes utvalg av bidrag reflekterer dette – det er blitt en lite gjennomarbeidet og kvalitetsmessig ujevn samling av litt av hvert om prostitusjon.

Blant bidragsyterne finner vi to svenske kvinner som definerer seg som sexarbeidere, hun som leder de prostituertes interesseorganisasjon i Norge og en aktivist for prostituertes rettigheter. Flere bidrag skriver seg fra arbeid ved Pro Sentret, andre innlegg er basert på egen forskning. Annet Brunovski skriver lærerikt om hjelp til ofre for menneskehandel. Basert på sin masteroppgave skriver Irina Polykovas interessant om hallikens ulike roller. May-Len Skilbrei etterlyser kunnskap om prostitusjonens historie i Oslo. Hun reflekterer over nåtidens debatt i lys av tidligere tider. Per Kristian Dotterud mener at tilhengere av kriminalisering er «ideologisk fartsblinde» og sammenlikner dette med venstresidens støtte til Pol Pots terrorregime. Lars Gule argumenterer for at salg-kjøp-situasjonen rundt seksuelle tjenester er en formelt likeverdig relasjon. Det er umyndiggjøring av de prostituerte at de ikke kan bli straffet, mens de som kjøper sex kan bli det. Han hevder at norske myndigheter «med åpne øyne velger å forsterke ydmykelsen av prostituerte». Prostituerte sammenliknes med fotballspillere i Ida Erstads og Thomas Hylland Erikssens innlegg. De bærer begge på drømmen om migrasjon fra fattigdom. Fotballspillere må sjelden bryte lover. Prostituertes arbeid anerkjennes ikke. Moralsk forargelse og stigmatisering hindrer dem retten til arbeid.

Boken avsluttes med Pye Jacobsens fortelling om Taisha fra Brasil som selger sex i Portugal. Etterpå får hun sine drømmer oppfylt: «en liten klädbutik i Rio de Janerio, precis som planerat». Dette er siste setning i Jessens samling av «andre tekster» om prostitusjon. Den kan likevel bidra til nyanisering av stereotyper og utfordrer oss til å sette bekjempelse av prostitusjon og menneskehandel på dagsordenen også innen våre fagfelter.

### Berit Schei

Institutt for samfunnsmedisin Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

## Navn på kroppsdel

Uri H.

### Kroppsspråk

Om kropp og ord. 190 s, ill. Oslo: Det norske samlaget, 2007. Pris NOK 299 ISBN 978-82-521-7020-7

Helene Uri er opptatt av språk, og det bør man vel være som lingvist. Denne gang har hun valgt å skrive på nynorsk. Det overrasker kanskje noen av dem som kjenner hennes forfatterskap fra før av.

Tittelen kan nok umiddelbart misforstås, for dette er ikke en innføring i kroppens «tause» språk. Tvert imot består den av 175 forskjellige benevelser på kroppsdel, ord som angivelig skal være levende